

Dalton

Polskie Stowarzyszenie

*„Jeśli szanujemy dziecko i podążamy za jego możliwościami,
to może ono zrobić więcej, niż od niego oczekujemy,
a wszystko co dziecko potrafi
- nauczycielowi zrobić nie wolno.”*

(Helen Parkhurst)

Od maja 2017 roku nasze przedszkole ubiega się o certyfikat placówki daltońskiej. Część nauczycielek już pół roku wcześniej podjęło próby wprowadzania rozwiązań dydaktyczno – wychowawczych w oparciu o jej założenia.

Twórczynią koncepcji jest Helen Parkhurst. Oparła ona swój plan edukacyjny na trzech podstawowych założeniach:

- odpowiedzialności,
- samodzielności,
- współpracy.

Odpowiedzialność nierozzerwalnie wiąże się z wolnością. Dziecko samodzielnie decyduje o czasie, sposobie, tempie i kolejności wykonywanych zadań. Za tak rozumianą wolnością stoi odpowiedzialność za wywiązanie się z wykonania zadania, którą dziecko ponosi przed sobą (w formie samooceny) i nauczycielem (ocena z jego strony). Odpowiada również przed innymi członkami zespołu. Dzięki temu dziecko uczy się jak mądrze korzystać z wolności.

Przez samodzielność rozumiemy działania dziecka na podstawie wskazówek nauczyciela. W ten sposób stara się ono rozwiązać postawiony problem, szuka także własnych źródeł wiedzy. Nie traktuje ono nauczyciela jako skarbnicy gotowych rozwiązań, lecz jako osobę, od której można otrzymać wskazówkę. Podejmowanie inicjatyw i branie za nie odpowiedzialności jest naturalną potrzebą dziecka.

W ramach współpracy dydaktycznej dziecko wykonuje zadanie samodzielnie, ale może też poprosić swoich kolegów o pomoc, np. wyjaśnienie zadań, których nie rozumie lub wykonanie elementów zadania. Podczas współpracy dzieci nie przeszkadzają sobie wzajemnie, lecz się wspierają. Nie ma tutaj rywalizacji i konkurencji, która jest dzisiaj w edukacji tak powszechna. W ramach edukacji przedszkolnej dzieci mogą otrzymywać zadania do wykonania, np. w parach. Każda para samodzielnie wybiera sobie zadanie do wykonania, co stanowi podstawę współpracy, gdyż dzieci muszą dojść do porozumienia, odnośnie dokonanego wyboru. Celem uczenia się przez współpracę jest nabywanie przez dzieci umiejętności współdziałania z każdym, nie tylko z najbliższym kolegą.

W myśl koncepcji planu daltońskiego dziecko ma działać i poszukiwać, a nie sięgać po gotowe rozwiązania. Powinno badać świat i wyciągać wnioski już od przedszkola. Każde działanie dziecka i nauczyciela powinno być zgodne z powyższymi zasadami.

Plan Daltoński nie jest sztywnym systemem można go modyfikować w zależności od:

- możliwości grupy, z jaką pracuje nauczyciel,
- warunków, w jakich nauczyciel pracuje,
- kreatywności i zaangażowania nauczyciela.

W związku z tym nauczyciel powinien stać się strategiem, inicjatorem, konsultantem, dopiero na końcu osobą pomagającą i oceniającą.

Podstawową formą wdrażania założeń koncepcji jest wizualizacja. Najłatwiej obrazuje ją tablica dyżurów. W każdy poniedziałek nauczyciel wybiera dyżurnych i przypomina im ich zadania. Przedszkolaki pełnią dyżury przez cały tydzień. W ten sposób uczą się odpowiedzialności i współpracy, ponieważ część dyżurów pełnią w parach. Należy zaznaczyć, że każdy nauczyciel ma prawo wyboru rodzaju dyżurów w zależności od potrzeb np. dyżurni od posiłków, porządkowania zabawek, dyżurny w łazience itp.)

Warto wspomnieć o planie dnia, który przeprowadza dziecko w poszczególne fazy dnia w przedszkolu. Dzięki niemu dziecko orientuje się, w którym momencie dnia, co będzie się działo w grupie. Może również skutecznie zaplanować swoje działania w tym wykonanie zadań.

Od najmłodszych lat poprzez różnorodne zadania zespołowe staramy się wdrażać dzieci do współpracy. Doskonale pomagają w tym tablice współpracy w parach. W każdy poniedziałek nauczyciel ustala, w jakich parach dzieci będą pracowały przez najbliższy tydzień. Współpraca w parach pozwala również na sprawne organizowanie codziennej pracy np. ustawienia w parach do wyjść, czy tańca.

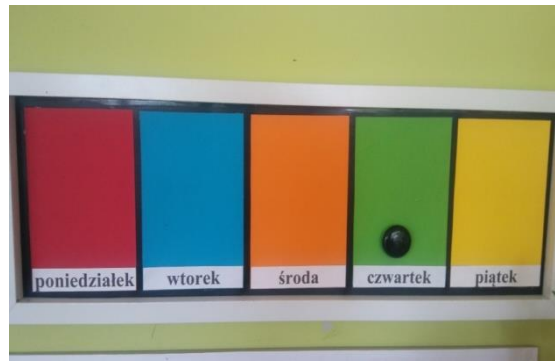
Sygnalizator ułatwia organizację czasu i rodzaju pracy dzieci. Podczas pracy indywidualnej nikt nie rozmawia i samodzielnie wykonuje zadanie (kolor czerwony). Podczas pracy grupowej można cicho rozmawiać, poradzić się kolegi (kolor żółty). Gdy jest kolor zielony, dziecko może poprosić o pomoc nauczyciela. Praca z użyciem sygnalizatora przenosi uwagę dziecka na wykonanie zadania.

Zegar daltoński – jest pomocnym narzędziem do organizacji czasu pracy naszych przedszkolaków. Dzieci same się kontrolują, nie trzeba im powtarzać ile czasu jeszcze zostało. Raz w tygodniu wybierane jest dziecko odpowiedzialne za kontrolowanie czasu.

Kalendarz daltoński pozwala dzieciom zorientować się, jaki aktualnie jest dzień tygodnia. Pomaga również w nauce kolejnych dni tygodnia i ich utrwalaniu. Każdego ranka wyznaczony dyżurny zaznacza na kalendarzu odpowiedni dzień.

Instrukcje obrazkowe wcześniej ustalonego porządku m.in. na półkach, w kąciach zabaw, sprawiają, że dzieci bez problemu dbają o porządek w sali.

Instrukcje czynnościowe również pomagają przedszkolakom podczas wykonywania zadań np. prac plastycznych, eksperymentów itp. oraz codziennych czynnościach samoobsługowych: ubieraniu, rozbieraniu się, składaniu stroju gimnastycznego, myciu rąk czy zębów itp.

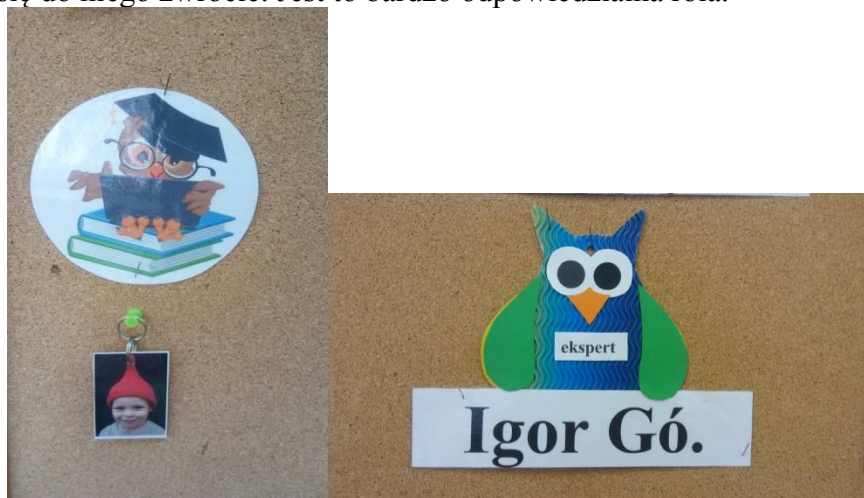

Pomocna dłoń to dziecko lub para dzieci, które pomagają nauczycielowi w codziennych czynnościach. Mogą one również „załatwiać” różne sprawy w jego imieniu na terenie przedszkola (np. odnoszą dziennik lub informacje o stanie grupy do kuchni lub intendentki). Wychodząc z Sali dzieci zabierają „medale”, które dają im przepustkę do swobodnego poruszania się po przedszkolu.

Najbardziej motywujący dla dzieci w grupie przedszkolnej jest wybór przedszkolaka tygodnia, nazywanego również przez dzieci królem grupy. W każdy piątek przedszkolaki podsumowują tydzień pracy. Wybierają wówczas spośród siebie „najlepszego” przedszkolaka w mijającym tygodniu.

Dziecko ekspert wybierane jest na cały tydzień. Jego rola polega na udzielaniu pomocy i wskazówek dotyczących m.in. wykonania zadań. Przedszkolaki wiedzą, że w razie kłopotów mogą się do niego zwrócić. Jest to bardzo odpowiedzialna rola.

W każdy poniedziałek dzieci oczekują na przyjscie skrzata Czyścioszka, który w uporządkowanych szafkach indywidualnych zostawia drobne upominki.

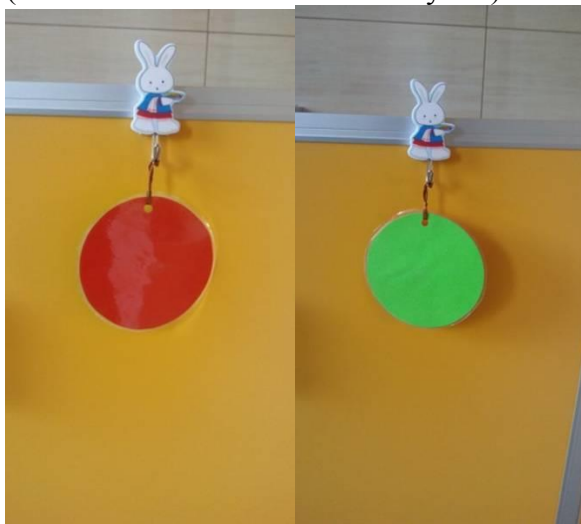
Tablica obecności pozwala nauczycielowi zorientować się ile dzieci jest aktualnie w grupie. Każdego ranka przedszkolaki zaznaczają swoją obecność na tablicy, a kiedy wychodzą do domu zdejmują z niej znaczek. Starsze dzieci zaznaczają swoją obecność przy aktualnym dniu tygodnia.

Dla dzieci szczególnie ważny jest kalendarz urodzin. Na początku roku szkolnego nauczyciel (w młodszych grupach sam w starszych razem z dziećmi) ustala (wizualizuje) kiedy (tj. w jakiej porze roku, miesiącu i dniu) każdy członek grupy ma urodziny. Pozwala to dzieciom lepiej orientować się w następstwach pór roku i miesięcy oraz uczy korzystania z kalendarza.

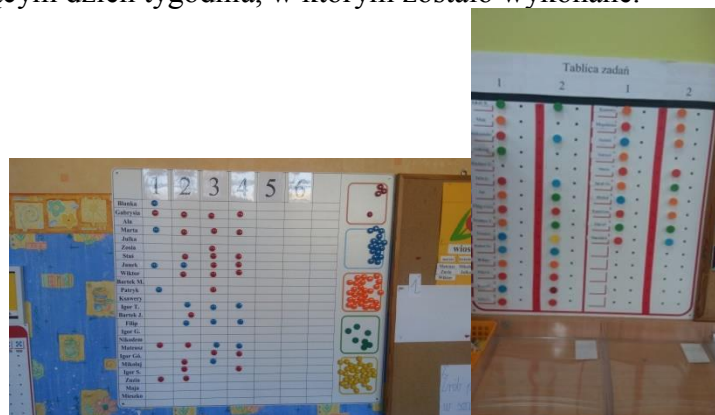
Wizualizacją, która bardzo pomaga dzieciom podczas korzystania z toalety jest umowna ilustracja toalety zajętej (czerwone kółeczko – sygnalizujące prośbę nie wchodzić) i wolnej (zielone kółeczko – możesz korzystać).

Dzieci mają pełną dowolność w wyborze kolejności zadań oraz czasu ich wykonania. Dzięki tablicy umiejętności dziecko wie, do kogo spośród rówieśników może zwrócić się o pomoc. Każde dziecko posiada inne umiejętności społeczne i poznawcze. Tablica umiejętności motywuje również inne dzieci do wyłożonej pracy w celu osiągnięcia wizualizowanej umiejętności.

Najtrudniejszym elementem edukacji daltońskiej jest tablica zadań. Na początku tygodnia nauczyciel wybiera zadania z planu tygodniowego do samodzielnej pracy i objaśnia dzieciom sposób ich wykonania. Przedszkolaki same decydują o tym kiedy, w jaki sposób w jakiej kolejności wykonają poszczególne zadania. W ten sposób mając wolność wyboru podejmują odpowiedzialne decyzje. Następnie zaznaczają wykonane zadanie na tablicy kolorem oznaczającym dzień tygodnia, w którym zostało wykonane.

Po każdym zajęciach następuje moment refleksji i dzieci mogą wypowiedzieć się czy miały z czymś problem, czy wszystko im się udało oraz czy zajęcia się podobały.

Rola Rodziców w realizacji koncepcji planu daltońskiego:

- rodzice uczestniczą w procesie wychowania swojego dziecka oraz życiu przedszkola;
- akceptują innowacje, nowe metody wprowadzane w przedszkolu;
- kontynuują działania przedszkola w domu, wprowadzają w życie zasady obowiązujące w przedszkolu;
- rodzice obdarzają dziecko zaufaniem, pozwalają mu na niezależność i samodzielność.

Korzyści wynikające z wdrożenia koncepcji pedagogiki daltońskiej:

- dzieci wiedzą, że nie z każdym muszą się przyjaźnić, ale powinny umieć z każdym współpracować,
- integracja zachodzi w obrębie całej grupy – nie tylko wśród najbliższych kolegów (podczas pracy w parach, zespołach, pracują „każdy z każdym”, uczą się empatii, koleżeństwa, umiejętnej współpracy), rozwijają umiejętność nawiązywania kontaktów z innymi,
- samodzielnie rozwiązują problemy, w przypadku nie rozwiązania problemu potrafią szukać pomocy np. u kolegów, osoby dorosłej (np. nauczyciela),
- dzięki samodzielnej pracy dzieci odkrywają swoje możliwości i pragnienia,
- współdziałając w zespole dziecko czuje się zobowiązane do wykonania powierzonych mu zadań (w ciągu tygodnia wyznaczane są zadania, które dziecko wykonuje według swojego planu, zgodnie z tablicą zadań),
- przedszkolaki wyrabiają w sobie umiejętność planowania czasu oraz poczucie odpowiedzialności, dokładności i systematyczności,
- potrafią pracować z instrukcją,
- dzieci zdobyte umiejętności przenoszą na grunt domowy, co skłania rodziców do podjęcia większej współpracy z nauczycielami,
- rodzice nabywają umiejętność obdarzania dzieci zaufaniem, pozwalają na większą niezależność, nie wyręczają dzieci.

Wdrażając koncepcję planu daltońskiego pragniemy udoskonalić dotychczasową rzeczywistość przedszkolną.

Za Helen Parkhurst chcemy nauczyć dzieci, iż nie ma samodzielności bez szacunku dla różnic indywidualnych, nie ma współpracy bez poszanowania innych osób, z którymi współdziałamy lub musimy współdziałać.

Aby zagwarantować sukces przy realizacji tej koncepcji musimy wykształcić w sobie nawyk stosowania naczelnej zasady metody daltońskiej, która brzmi:

„. nauczycielowi oraz rodzicom nie wolno robić niczego, co dziecko potrafi zrobić samo.”

Więcej informacji dotyczących koncepcji planu daltońskiego mogą Państwo znaleźć na stronach:

- www.plandaltonski.pl
- dalton.org.pl/

Opracowała:
Katarzyna Kazubska